Dankstond 2026

Deze rondzendbrief is bedoeld voor voorgangers die mogen voorgaan in de oogstviering of de dankstond. En wordt jullie aangeboden door de 'Werkgroep kerken en landbouw Fryslân'. Een werkgroep die zich bezighoudt met pastorale aandacht voor hen die werken in de landbouw, bewustwording en motivatie verleent rondom duurzaamheid en de verbinding wil maken tussen boer en burger.

'Het recht van de dagloner'

In de folder van onze werkgroep staan 7 bijbelse woorden die ontleent zijn aan de Thora:
Ontzag, afhankelijkheid, dankbaarheid, rechtvaardigheid, barmhartigheid, matigheid en rust.
De belangrijkste reden dat we samenkomen voor de Dankstond ligt vooral in de eerste drie woorden. God komt alle eer toe, we zijn diep afhankelijk van Zijn zegen en we tonen graag onze dankbaarheid. En dan bedoelen we op Dankstond vooral de materiële zegeningen. In de kerk willen we echter ook die andere vier woorden graag benoemen. Zoals Paus Franciscus daar aandacht voor vroeg in zijn Encycliek 'Laudato Si', als opdracht van God, als zorg voor de schepping en als mededogen voor de minderbedeelden.

De werkgroep heeft dit jaar gekozen voor een aantal teksten, die ons worden aangereikt door het Oecumenisch Leesrooster en het thema, dat we naar voren willen halen is rechtvaardigheid. Want hoe dankbaar ook, we blijven oog houden voor de armen, zij die uitgebuit worden en hoe de schepping wordt misbruikt. In de teksten komen we het begrip 'dagloner' tegen, die recht wordt gedaan. En we leren dat het niet alleen een intermenselijk begrip is maar ook een 'zaak' voor God.

Deze keer heeft de werkgroep Trix Vahl gevraagd om het thema mee voor te bereiden. Trix Vahl is boerin, medebeheerder van een zorgboerderij en student theologie. En ze is inmiddels een bekende publicist geworden bij Petrus Magazine. Haar bijdrage is door ons zeer gewaardeerd. We hebben voor drie teksten gekozen met daarbij steeds een kort commentaar. Daarna volgt nog een algemene reflectie daarop en we sluiten af met liedsuggesties en ideeën bij de liturgie.

Deuteronomium 24: 14-16

Een dagloner, die het al moeilijk genoeg heeft, mag u niet uitbuiten, of het nu iemand van uw eigen volk betreft of een vreemdeling die in een van uw steden woont. 15 *U moet hem nog dezelfde dag, voor zonsondergang, uitbetalen; want hij is arm en het gaat hem juist om dat loon. Anders zal hij de HEER zijn nood klagen, en dan zal u wat u hem hebt aangedaan als zonde worden aangerekend.* 16 *Ouders mogen niet ter dood gebracht worden om wat hun kinderen hebben misdaan, en kinderen niet om de misdaden van hun ouders; alleen om wat iemand zelf misdaan heeft, mag hij ter dood gebracht worden.*

Commentaar bij de tekst

Dagloners waren er nog erger aan toe dan slaven. Voor een slaaf zorgde men wel goed, deze was immers je eigendom. Maar dagloners waren met velen. Niemand had ze echt nodig, ze konden tegen elkaar uitgespeeld worden. Ze werden slecht betaald, zo slecht dat ze per dag uitbetaald moesten worden, anders haalden ze de volgende dag niet. Ze hadden het geld die dag nodig om hun familie te voeden. Rechtvaardigheid is dus zorg tonen voor hen die het minder hebben. Is dit niet het geval, dan zal de arbeider de werkgever aanklagen bij God. Met als gevolg dat de werkgever bij God en bij de werknemer in het krijt staan, dus dubbel schuldig.

De tekst sluit af met: Je kunt alleen verantwoordelijk worden gehouden voor je eigen daden, niet voor de daden van je ouders en evenmin voor wat je kinderen doen. De bijbel wijst op persoonlijk aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid. Dat geldt ook voor de keuzes die we maken rondom duurzaamheid en voedselvoorziening.

In het Nieuwe Testament komen we deze oproep nog een keer tegen en wel bij Jacobus 1: 4 en 5**:** '*Hoor de klacht van het loon dat u de arbeiders die uw velden maaiden hebt onthouden. Het geroep van de maaiers is tot de Heer van de hemelse machten doorgedrongen. 5U hebt op aarde in weelde gebaad en losbandig geleefd, u hebt uzelf vetgemest voor de slachttijd. 6U hebt de rechtvaardige veroordeeld en vermoord, en hij heeft zich niet tegen u verzet.*

Mattheus 20:1-16

1Het is met het koninkrijk van de hemel als met een landheer die er bij het ochtendgloren op uit trok om dagloners voor zijn wijngaard te zoeken. 2Nadat hij met de arbeiders een dagloon van één denarie overeengekomen was, stuurde hij hen naar zijn wijngaard. 3Drie uur later trok hij er opnieuw op uit, en toen hij anderen werkloos op het marktplein zag staan, 4zei hij ook tegen hen: "Gaan jullie ook maar naar mijn wijngaard, de betaling zal rechtvaardig zijn." 5En ze gingen erheen. Rond het middaguur ging hij er nogmaals op uit, en drie uur later weer, en handelde als tevoren. 6Toen hij tegen het einde van de dag nog eens op weg ging, trof hij een groepje dat er nog steeds stond. Hij vroeg hun: "Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?" 7"Niemand heeft ons ingehuurd," antwoordden ze. Hij zei hun: "Gaan jullie ook maar naar de wijngaard." 8Toen de avond gevallen was, zei de heer van de wijngaard tegen zijn rentmeester: "Roep de arbeiders bij je en betaal hun het loon uit. Begin daarbij met de laatsten en eindig met de eersten." 9En zij die er vanaf het einde van de dag waren, kwamen naar voren en kregen ieder een denarie. 10En toen zij die als eersten waren gekomen naar voren stapten, dachten ze dat zij wel meer zouden krijgen. Maar ook zij kregen ieder die ene denarie. 11Toen ze het geld hadden aangenomen, gingen ze bij de landheer hun beklag doen: 12"Die laatsten hebben één uur gewerkt en u behandelt hen zoals u ons behandelt, terwijl wij het onder de brandende zon de hele dag hebben volgehouden." 13Hij antwoordde een van hen: "Vriend, ik behandel je toch niet onrechtvaardig? Je hebt toch ingestemd met het loon van één denarie? 14Neem wat je toekomt en ga. Ik wil aan die laatsten hetzelfde geven als aan jou. 15Of mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil? Ben je jaloers omdat ik goed ben?" 16Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.'

Commentaar bij de tekst

De eerste woorden in deze gelijkenis van Jezus zijn hier belangrijk. Ze vallen namelijk terug op een eerdere gebeurtenis. Het was het verhaal van die jonge man die rijkdom zag als een zegen van God. Hij had er immers hard voor gewerkt en God had gezorgd voor een beloning. Maar Jezus gaf aan dat het bij God anders werkt. Jezus maakt daarbij een vergelijking met een wijngaard en daarin de dynamiek van de oogst. Landbouwers kunnen zich daar alles bij voorstellen. Het lijkt zo gemakkelijk, maar het gaat soms zomaar mis: te droog, te nat of ziekten en plagen. Het juiste moment is heel belangrijk. En als dat moment er is, dan moet er met 'man en macht' worden geoogst. Jezus kleurt in de gelijkenis heel sterk het verschil tussen die dagloners die de hele dag werkten en zij, die maar een paar uur werkten. En het verschil wordt levensgroot als Hij ze allemaal dezelfde beloning geeft. Hoe blij waren zij, die hele dag hadden staan wachten en bang waren die avond met niets thuis te komen.

Maar de gelijkenis vertelt ook over hen die boos waren dat ze hele dag gewerkt hadden en hetzelfde loon kregen. Hoe onrechtvaardig! Jezus leert de eerste hoorders en ons dat het in het Koninkrijk niet alleen op verdienste aankomt maar juist op genade. God rekent met andere principes.

Het verhaal gaat dus niet over niet willen werken of over lui zijn, maar over er niet toe doen. 'Voor jou tien anderen.' En daarin ontzettend kwetsbaar zijn. Denk in deze tijd aan lagelonenlanden. Kan een ander land het goedkoper aanbieden, dan zijn de fabrieken zo verplaatst en blijven duizenden mensen werkloos achter. En zijn we daar niet allemaal kwetsbaar voor? Wat iets kost is vaak doorslaggevend. De gelijkenis leert ons dat er ook andere overwegingen kunnen gelden dan alleen maar geld. We denken aan het welzijn van de minst bedeelden, zij die geen stem hebben of de kansarmen. Hoe je genadig en barmhartig kunt zijn.

1 Thessalonicenzen 5: 14-24

Wij sporen u aan, broeders en zusters, iedereen die zijn dagelijks werk verwaarloost terecht te wijzen, de moedelozen hoop te geven, op te komen voor de zwakken, met iedereen geduld te hebben. *15* *Zie erop toe dat niemand kwaad met kwaad vergeldt en streef altijd naar het goede, zowel voor elkaar als voor ieder ander.* *16* *Wees altijd verheugd,* *17* *bid onophoudelijk,* *18* *dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat Hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt.* *19* *Doof de Geest niet uit* *20* *en heb geen minachting voor profetieën.* *21* *Onderzoek alles, behoud het goede* *22* *en vermijd alle kwaad, in welke vorm dan ook.* *23* *Moge de God van de vrede uw leven geheel en al heiligen, en mogen heel uw geest, ziel en lichaam zuiver bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus.* *24* *Hij die u roept is trouw en komt zijn belofte na.*

Commentaar bij de tekst

De 'dagloners' zijn in de brief van Paulus niet degenen, die niet kunnen of mogen werken. Dat zijn zij, die niet meer willen en dat vanwege hun vroege wederkomstverwachting. Als Jezus toch spoedig terugkomt, waarom zullen wij ons dan nog gaan inspannen? Het tegenovergestelde dus van de uitspraak van Luther: "*Als ik wist dat morgen de wereld zou vergaan, dan zou ik vandaag nog een appelboompje planten…*" Dat is waar Paulus hun hiertoe oproept in de brief. Ze moeten aan de slag en niet moedwillig afwachten. De Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer schrijft in zijn 'Ethiek' over het laatste en het voorlaatste. Het voorlaatste is de tijd waarin we nu leven en het laatste is de tijd waarin Jezus teruggekomen is. Bonhoeffer roept ons er toe op om zo te spreken, te denken en te handelen als vanuit het laatste. Dat wanneer Jezus terugkomt wij kunnen zeggen: "Dit hebben we ervan gemaakt". We worden er dus toe opgeroepen om in leer en leven rekening te houden met God en de Bijbel. Vanuit conservatief christelijke kringen uit Amerika kwam de gedachte overwaaien dat alles gericht moet zijn op ons zielenheil en dat God toch een nieuwe hemel en aarde beloofd. Dus is er geen directe noodzaak voor milieubewustzijn en al te grote aandacht voor sociaal onrecht. Maar Paulus roept hier op tot: "Op te komen voor de zwakken, te streven naar het goede voor elkaar en voor ieder ander en vermijd alle kwaad". Van ons als christenen wordt verantwoordelijkheid gevraagd. Mededogen met je naaste en de andere schepselen.

Reflectie

Het gaat om rechtvaardig handelen en dan in het bijzonder voor de zwakken en dan kun je in deze teksten denken aan de dagloners. We willen dan de focus als volgt leggen:

- ✓ Wij ontvangen veel, we leven in één van de welvarendste landen ter wereld. Dat stemt tot dankbaarheid. Tegelijkertijd roept het de vraag op: Wie werkt daarvoor? Wie betaalt daarvoor de prijs? Hoe verhoudt zich onze dankbaarheid enerzijds en uitbuiting anderzijds zich tot elkaar? Er leven naar schatting nog altijd 50 miljoen mensen in moderne slavernij vandaag de dag. Een deel daarvan maakt onze welvaart mogelijk.
- ✓ Het inzicht dat Deuteronomium zowel de arme als de rijke beschermt. Het beschermt de rijke tegen zonde. Uitbuiting is iets wat God blijkbaar serieus neemt. Dankoffers zijn niet zoveel waard, als er onrecht gaande is. Zie Jesaja of Amos. De offers zijn een gruwel, zolang er onrecht is. Kunnen wij danken voor welvaart waarvoor anderen de prijs betalen? Dit kun je doortrekken naar de gehele schepping. Ook de niet-menselijke schepping zucht onder onze levensstijl. Hoeveel is onze Dankdag waard, als we daarin ons niet bekeren?
- ✓ Mattheus 20 laat zien dat God anders handelt. Hij ziet die mensen en redt hen (voor die dag). Ze kunnen 's avonds hun gezin te eten geven. Dat dit tegen alle redelijkheid en logica ingaat, blijkt ook wel uit de reactie van de dagloners, die vanaf het eerste uur aan het werk zijn. Hoewel ze weten hoe het is om dagloner te zijn, dat ze 's ochtends niet weten of ze hun kinderen te eten kunnen geven, vinden ze het toch oneerlijk dat de Heer goed wil doen. Het denken van de wereld, het systeem van de wereld, zit heel diep in ons. Zelfs in hen die slachtoffer van het systeem zijn. God staat daarbuiten.
- ✓ Mattheus 20 geeft aan dat God niet rekent naar verdienste, maar naar wat je nodig hebt. Dit kan vanuit een persoonlijke spiritualiteit uitgewerkt worden. Gods genade gaat niet over verdienen. Hij geeft vanuit zijn overvloed. God zet de dingen op zijn kop. Dankbaarheid kan pas echt gevierd worden als we ons het lot van de 'dagloners' aantrekken en we rekening durven te houden met hoe God tegen 'rechtvaardigheid' aankijkt.

Aanbevolen liederen rondom dankstond

Psalm 67: 3 De aarde heeft de vrucht gegeven, die door de hemel werd verwekt
Psalm 65: 5 en 6 Gij komt het dorre land doorschrijden

Liedboek Zingen en bidden in huis en kerk

218 Dank u voor deze nieuwe morgen
235C Voor alle goede gaven Heer zij U de dank en eer
245 'k Wil U o God mijn dank betalen
365 Wij dragen onze gaven
704 Dank, dank nu allen God
716 Zaaien, maaien, oogsten ?
718 God die leven hebt gegeven

719 Looft God voor de vruchten van boomgaard en land
720 Alleen te leven om te zwoegen
978 Aan U behoort, o Heer der heren

979 De vogels van de bomen
981 Zolang er mensen zijn op aarde
992 Wat vraagt de Heer nog meer van ons

Opwekking

Opwekking 329 U bent de Heer van de schepping
Opwekking 492 Wie kleurt de zon als de dag openbloeit?
Opwekking 586 Heel de schepping geeft U eer
Opwekking 732 Wat een wonder dat ik meewerken mag
Opwekking 733 Loof de Heer o mijn ziel

Aanbevolen liederen rondom het thema onrecht

Psalm 58 Gij hoge raad bijeengekomen
Psalm 94 Verschijn in lichtglans God der wrake

Bundel zingen en bidden in huis en kerk 2013

Lied 990 De laatsten worden de eersten
Lied 991 De eersten zijn de laatsten
Lied 992 Wat vraagt de Heer nog meer van ons
Lied 994 Voor hen die ons regeren
Lied 995 O Vader trek het lot u aan
Lied 1001 De wijze woorden en het groot vertoon

Bundel Zangen van zoeken en zien

163 Als er voor de armen geen voedsel meer is en er geen erbarmen voor naamlozen is
419 De stem van de patsers regeert
420 De wijze woorden en het groot vertoon
441 Wie arm en machteloos en uitgezogen is
508 Breng ons tot bezinning

Bundel Lieten fan leauwe en langstme

166 Do dy'tst út dyn fierte oansjochst

Bundel Hemelhoog

669 Draag de last die de ander buigt
670 God brengt goed nieuws aan wie arm zijn
706 Licht aan
710 Wat doe ik nu ik Christus ken ?
712/ ELB 401 Wij willen gaven delen met mensen wereldwijd.

Evangelische liedbundel

398 Handen heb je om te geven

YouTube- te tonen video's

Al zou ik heel de wereld winnen **–** *Een boek vol liedjes*, deel 1 van Elly en Rikkert Zuiderveld
https://www.youtube.com/watch?v=NFPMAAAPdKg&list=RDNFPMAAAPdKg&start_radio=1

God keert alles om – Sela
https://www.youtube.com/watch?v=KZ1wjva7X1Y&list=RDKZ1wjva7X1Y&start_radio=1

Breng ons in evenwicht - Schrijvers voor gerechtigheid
https://www.youtube.com/watch?v=-fXX3FAiNYk&list=RD-fXX3FAiNYk&start_radio=1

Maak ons hart onrustig -Schrijvers voor gerechtigheid
https://www.youtube.com/watch?v=FQ4uMlBdUOY&list=RDFQ4uMlBdUOY&start_radio=1

Lied 1000 Wij zagen hoe het spoor van God. Petrus in het land
https://www.youtube.com/watch?v=vd4pxtlMiDA&list=RDvd4pxtlMiDA&start_radio=1

Over de encycliek Laudato Si https://www.youtube.com/watch?v=g3vSGdlmeqI 2 minuten

Laudato si voor kinderen https://www.youtube.com/watch?v=6UHv8-_4m4w 4 minuten

Steunteksten die gebruikt kunnen worden

Psalm 65: 10-11 *U zorgt voor het land en bevloeit het, U maakt het vruchtbaar, vol water staat de rivier van God. U bewerkt het land voor het koren, zo bewerkt U het: 11U doordrenkt de voren en effent de kluiten, doorweekt ze met regen en zegent het jonge groen.*

Spreuken 10: 29 *Voor wie onberispelijk zijn weg gaat is de HEER een vesting, wie onrecht doet, vernietigt Hij.*

Spreuken 14: 34 *Rechtvaardigheid verheft een volk, zonde maakt het te schande.*

Spreuken 16: 8 *Beter een schamel bezit, rechtvaardig verworven, dan een grote rijkdom, verkregen door onrecht.*

Aanbevolen aandachtspunten voorbede:

- ✓ Voor hen die moeilijk kunnen rondkomen. Geen balans kunnen vinden tussen inkomsten en uitgaven.
- ✓ Voor de agrariërs die de veranderingen in de samenleving niet meer kunnen bijhouden. Die in spagaat terecht komen tussen economische realiteit, politieke wensen en persoonlijk kunnen.
- ✓ Voor al die mensen die worden uitgebuit om onze koopkracht te garanderen.
- ✓ Voor al die bestuurders die wijsheid nodig hebben om rechtvaardigheid en barmhartigheid na te streven.

We wensen jullie een goede voorbereiding en een inspirerende Dankstondviering toe.

Werkgroep 'Kerken en Landbouw Fryslân'.